

Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka u BiH (Izvješće za drugo tromjesečje 2022. godine)

Odjeljenje za statistiku i publikacije

Služba za statistiku monetarnog i finansijskog sektora

Centralna banka Bosne i Hercegovine

Kazalo

Uvod	3
1 Opće napomene	3
2 Krediti poduzećima	4
2.1 Ponuda	4
2.1.1 Kreditni standardi za kredite poduzećima	4
2.1.2 Uvjeti odobravanja kredita poduzećima	5
2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita poduzećima	6
2.2 Potražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama	6
3 Krediti stanovništvu	8
3.1 Ponuda	8
3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu	8
3.1.2 Uvjeti odobravanja kredita stanovništvu	9
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu	10
3.2. Potražnja stanovništva za kreditima	10
DODATAK	12

Uvod

Rezultati Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka odnose se na promjene u drugom tromjesečju 2022. godine i na očekivanja za treće tromjesečje 2022. godine. Istraživanje je provedeno između 4. i 15. jula 2022. godine. Od prvog tromjesečja 2022. godine iz reprezentativnog uzorka banaka, koji se prethodno sastojao od 8 najvećih banaka u Bosni i Hercegovini, je zbog statusnih promjena isključena jedna banka. U ovom krugu anketirano je ukupno 7 banaka, a stopa odgovora bila je 100%.

1 Opće napomene

Upitnik za anketu sadrži 16 standardnih pitanja o ostvarenim i očekivanim promjenama na strani ponude i potražnje za kreditima: 4 pitanja se odnose na buduće i 12 pitanja na ostvarene promjene. Pitanjima su obuhvaćene tri kategorije kredita: krediti ili kreditne linije poduzećima; stambeni krediti stanovništvu; i potrošački i nenamjenski krediti. Za sve tri kategorije postavljaju se pitanja o kreditnim standardima koji se primjenjuju na odobravanje kredita, zatim o promjeni uvjeta odobravanja kredita, potražnji za kreditima, čimbenicima koji utiču na ponudu i potražnju za kreditima kao i postotak odbijenih kreditnih zahtjeva. Anketna pitanja uglavnom se formuliraju u smislu promjena u posljednja tri mjeseca i očekivanih promjena u sljedeća tri mjeseca. Od sudionika u anketi se traži da na kvalitativan način naznače jačinu pooštavanja ili ublažavanja (za standarde i uvjete) ili jačinu smanjenja ili povećanja (za potražnju), na način da za izvještavanje o promjenama koriste sljedeću skalu od pet točaka: (1) znatno pooštavanje / smanjenje, (2) umjereno pooštavanje / smanjenje, (3) u osnovi nema promjena, (4) umjereno ublažavanje / povećanje ili (5) znatno ublažavanje / povećanje.

Pojedinačni odgovori banaka koje sudjeluju u anketi su objedinjeni i obrađeni da bi mogli da daju sliku za cjelokupni bankarski sektor u Bosni i Hercegovini.

Rezultati ankete su prikazani u vidu neto postotka. Neto postotak za odgovore na pitanja o kreditnim standardima definiran je kao razlika između zbroja udjela banaka koje su odgovorile da su kreditni standardi “znatno ublaženi” i “umjereno ublaženi” i zbroja udjela banaka koje su odgovorile da su “znatno pooštreni” i “umjereno pooštreni”.

Negativna vrijednost neto postotak ukazuje na to da je veći dio banaka pooštrio kreditne standarde („neto pooštavanje“), dok pozitivna vrijednost neto postotka ukazuje na to da je veći dio banaka ublažio kreditne standarde („neto ublažavanje“).

Isto tako, izraz „neto potražnja“ odnosi se na razliku između postotka banaka koje su odgovorile da je došlo do porasta potražnje i postotka banaka koje su odgovorile da je došlo do pada potražnje za kreditima. Neto potražnja će stoga biti pozitivna ako je veći dio banaka izvijestio o porastu potražnje za kreditima, dok negativna neto potražnja ukazuje na to da je veći dio banaka prijavio pad potražnje za kreditima.

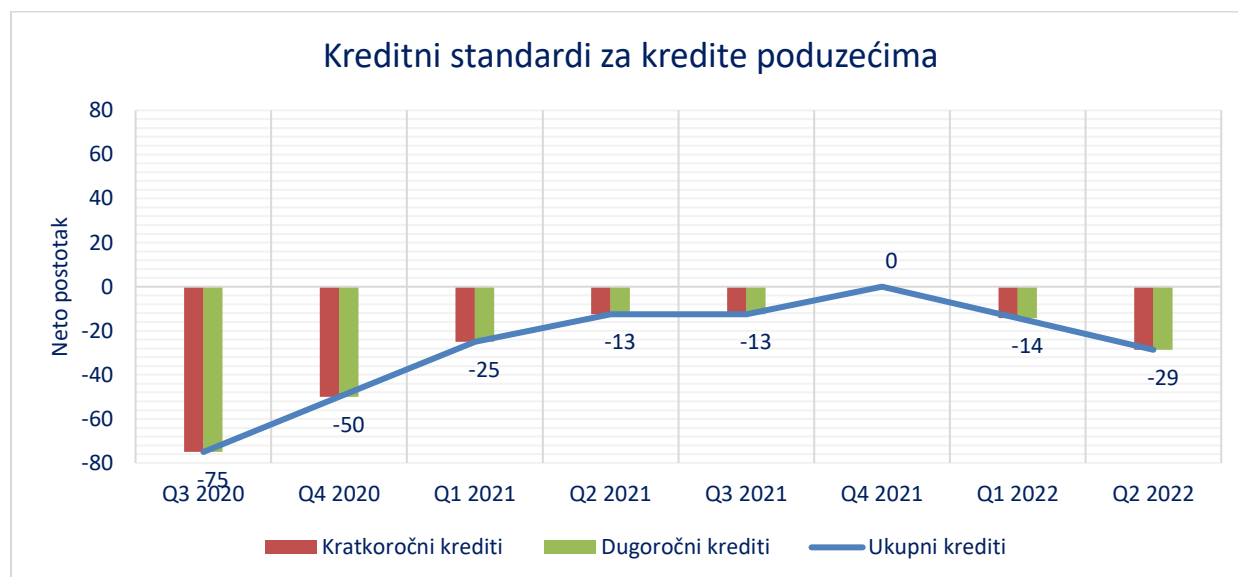
Pored pokazatelja „neto postotka“, CBBIH takođe objavljuje „difuzni indeks“ kao alternativnu mjeru odgovora banaka na pitanja koja se odnose na promjene u kreditnim standardima i neto potražnji. Difuzni indeks konstruisan je na sljedeći način: ako ispitanik odgovori „znatno“, odgovorima se dodjeljuje numerička vrijednost 1 koja je dvostruko veća od vrijednosti koja se dodjeljuje odgovorima „donekle“ (ocjena 0,5). Tumačenje difuznog indeksa slijedi istu logiku kao i tumačenje neto postotka.

2 Krediti poduzećima

2.1 Ponuda

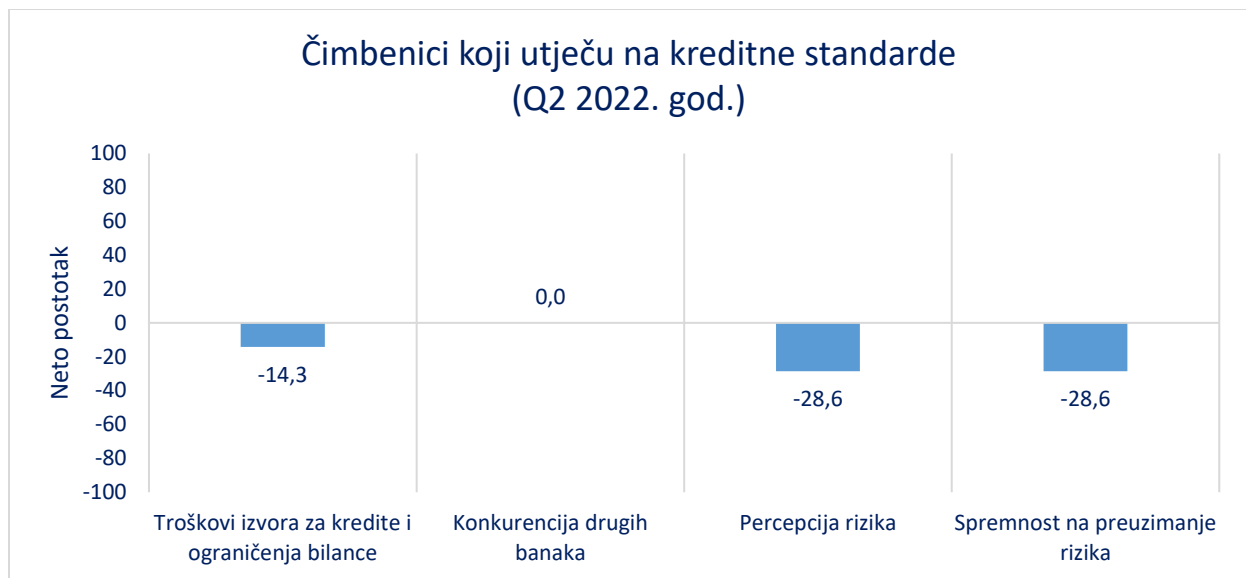
2.1.1 Kreditni standardi za kredite poduzećima

U drugom tromjesečju 2022. godine došlo je do neznatnog pooštavanja kreditnih standarda za kredite poduzećima (neto postotak -29%). Neznatno pooštavanje kreditnih standarda odnosi se na odobravanje kratkoročnih kao i dugoročnih kredita poduzećima (vidi Dodatak, pitanje 1).

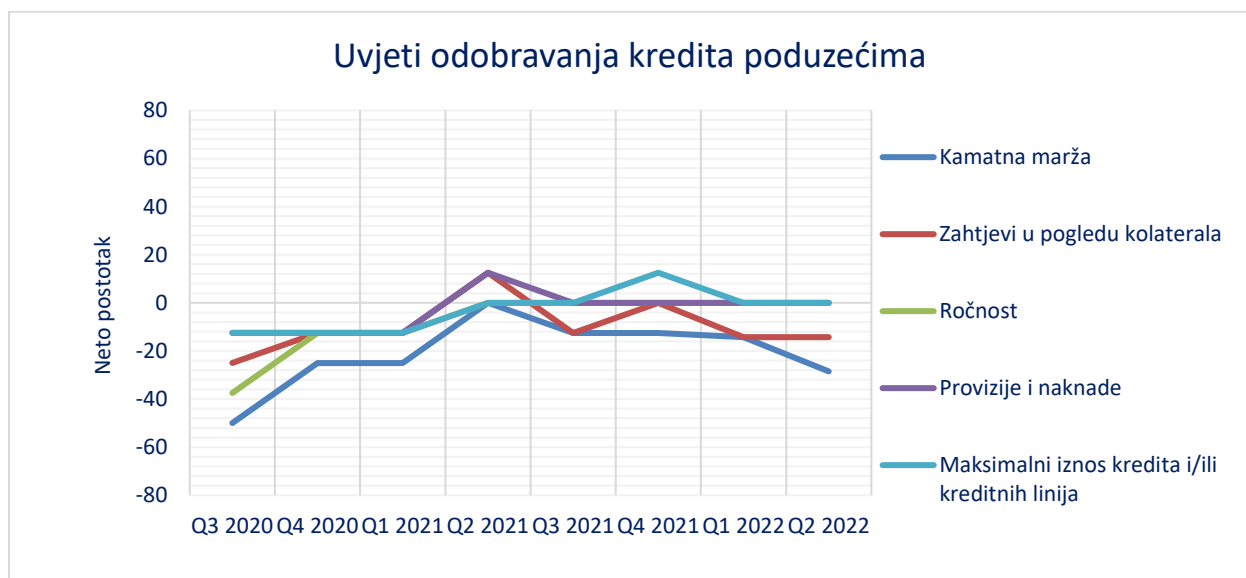
* Manja (veća) vrijednost neto postotka pokazuje da je veći broj banaka pooštrio (ublažio) kreditne standarde u odnosu na prethodno tromjesečje. Kod svih grafikona poređenje se vrši u odnosu na prethodno tromjesečje.

Čimbenici koji su utjecali na pooštavanje kreditnih standarda banaka koji se primjenjuju u procesu odobravanja kredita i / ili kreditnih linija poduzećima su percepcija rizika, spremnost na preuzimanje rizika i troškovi izvora za kredite i ograničenja bilance stanja (vidi Dodatak, pitanje 2).

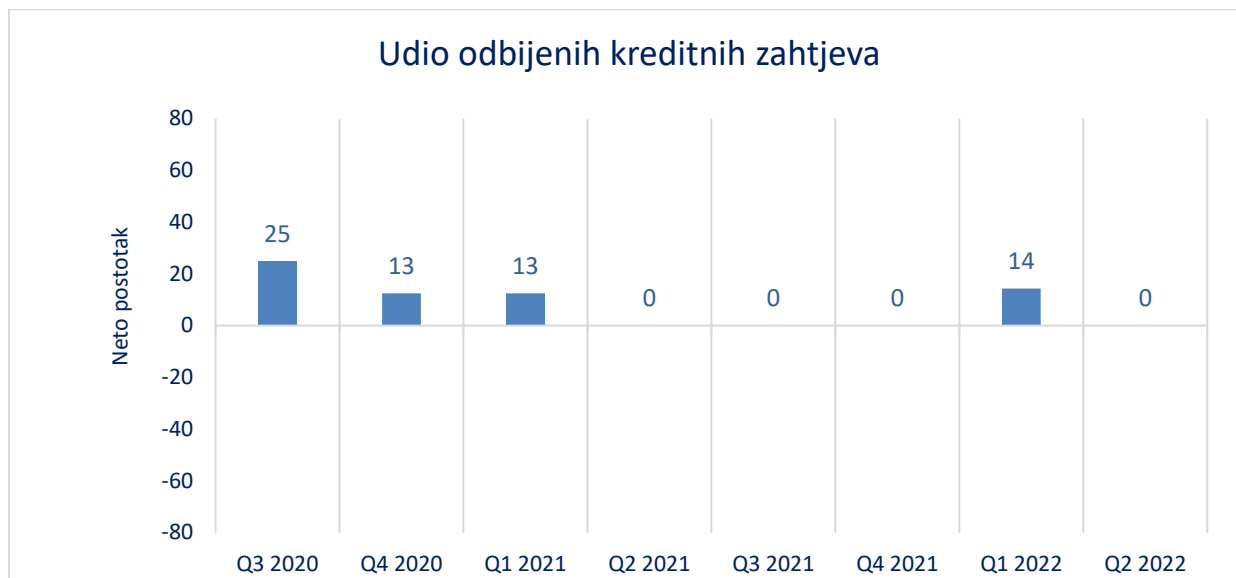
2.1.2 Uvjeti odobravanja kredita poduzećima

U drugom tromjesečju 2022. godine došlo je do neznatnog pooštavanja uvjeta odobravanja kredita poduzećima (tj. ugovornih odredbi iz kreditnih ugovora), a odnose se na kamatnu maržu i zahtjeve u pogledu kolaterala. Ostali uvjeti odobravanja kredita poduzećima su ostali nepromijenjeni u odnosu na prethodno tromjesečje (vidi Dodatak, pitanje 3).

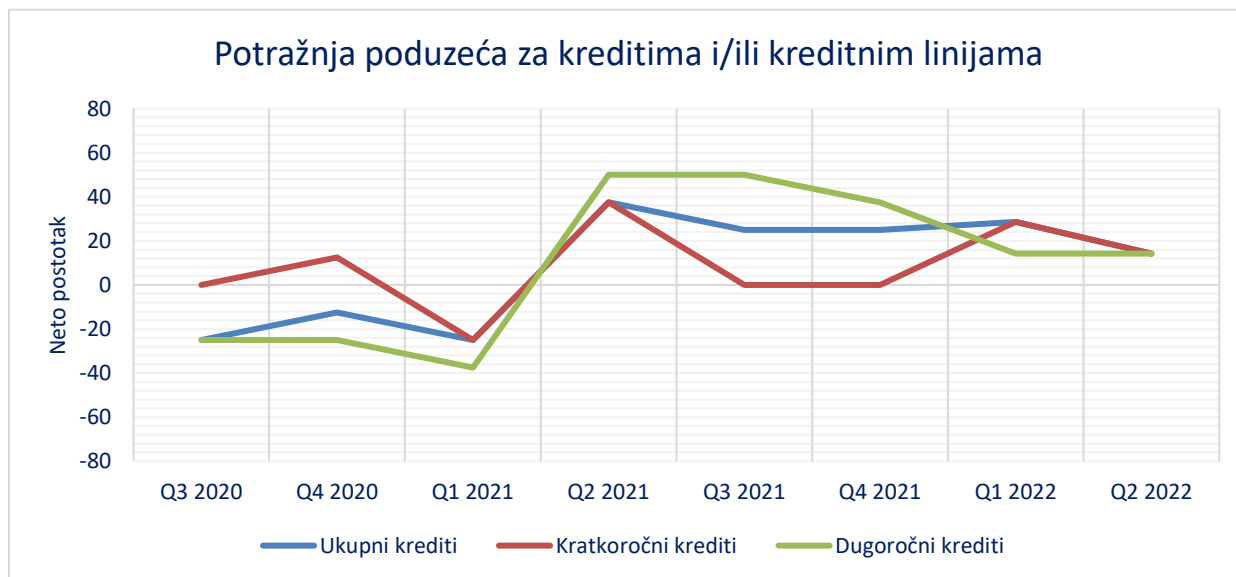
2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita poduzećima

U drugom tromjesečju 2022. godine udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita poduzećima je ostao nepromijenjen u odnosu na prethodno tromjesečje (vidi Dodatak, pitanje 4).

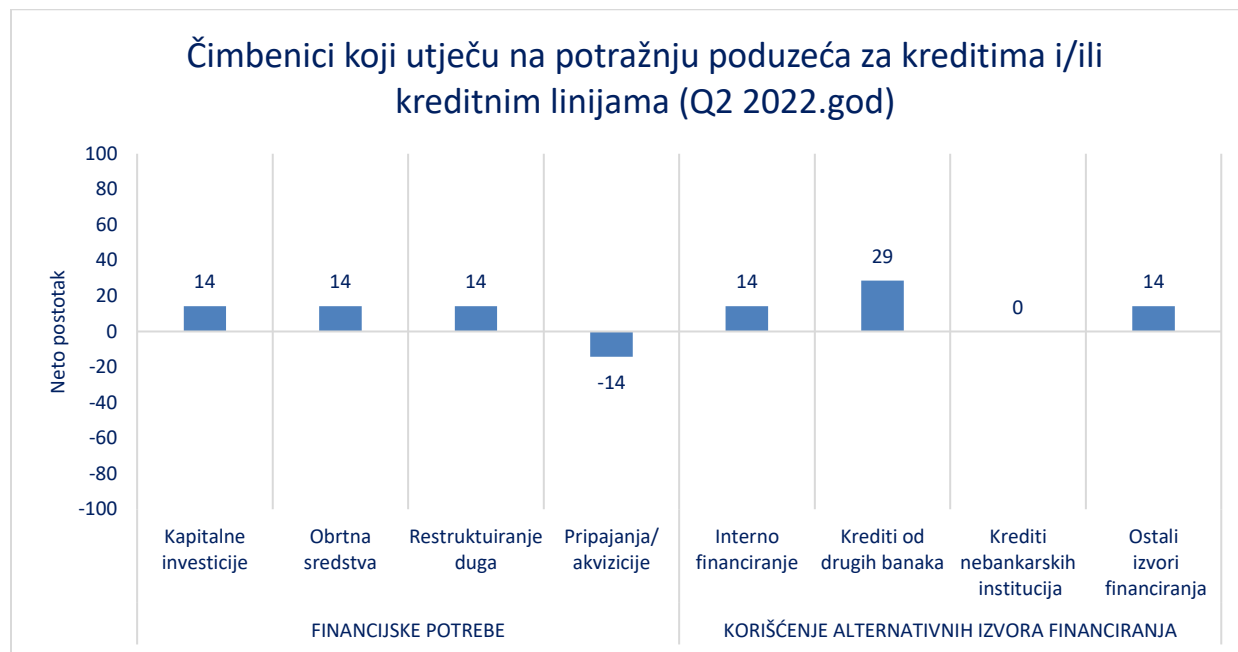

2.2 Potražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama

Potražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama je nastavila da raste u drugom tromjesečju 2022. godine (neto postotak od 14%) (vidi Dodatak pitanje 5).

Banke su izvijestile da su na povećanu potražnju kredita utjecale prvenstveno financijske potrebe za kapitalnim investicijama kod njihovih klijenata obrtnim sredstvima i restrukturiranje duga u drugom tromjesečju 2022. godine. Također, u pogledu korištenja alternativnih izvora financiranja, banke su izvijestile da su svi čimbenici imali pozitivan utjecaj na potražnju, osim kredita nebankarskih financijskih institucija koji nisu imali utjecaja na potražnju poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama (vidi Dodatak, pitanje 6).

Očekivanja za treće tromjesečje 2022. godine

U pogledu očekivanja za treće tromjesečje, neto rezultat iz prikupljenih odgovora ukazuje da se očekuje umjereno pooštavanje standarda za odobravanje kratkoročnih kao i dugoročnih kredita poduzećima (vidi Dodatak, pitanje 7).

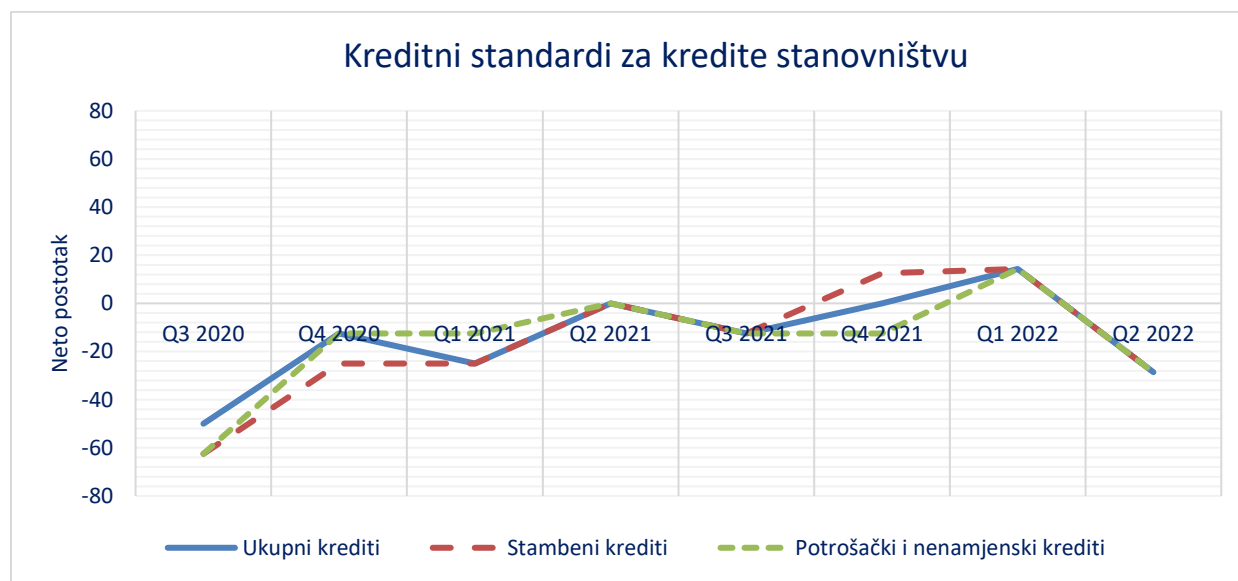
Banke očekuju da će se smanjiti potražnja poduzeća za kreditima u trećem tromjesečju 2022. godine (vidi Dodatak, pitanje 8), s tim da se očekuje nešto veći pad potražnje za dugoročnim nego za kratkoročnim kreditima i / ili kreditnim linijama poduzeća (veći broj banka očekuje pad potražnje za dugoročnim nego za kratkoročnim kreditima).

3 Krediti stanovništvu

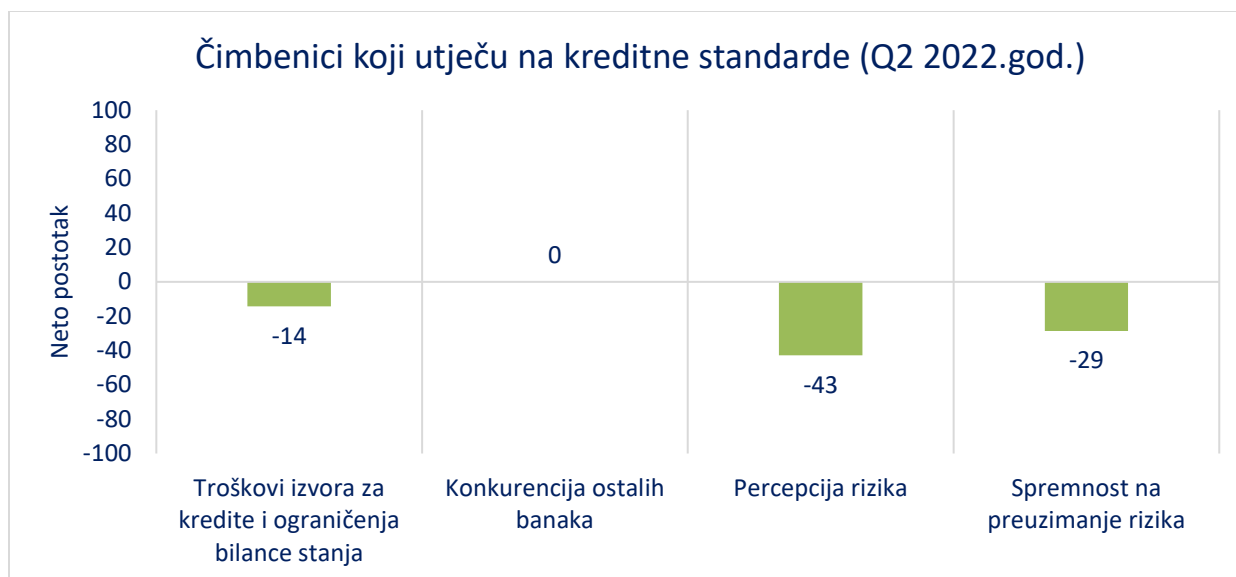
3.1 Ponuda

3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu

Neto postotak promjene u drugom tromjesečju 2022. godine ukazuje na blago pooštřavanje kreditnih standarda (tj. interne smjernice ili kriteriji odobravanja kredita) za stambene kao i za potrošačke i nenamjenske kredite (vidi Dodatak, pitanje 9), za razliku od prethodnog tromjesečja u kojem je zabilježeno ublažavanje kreditnih standarda.

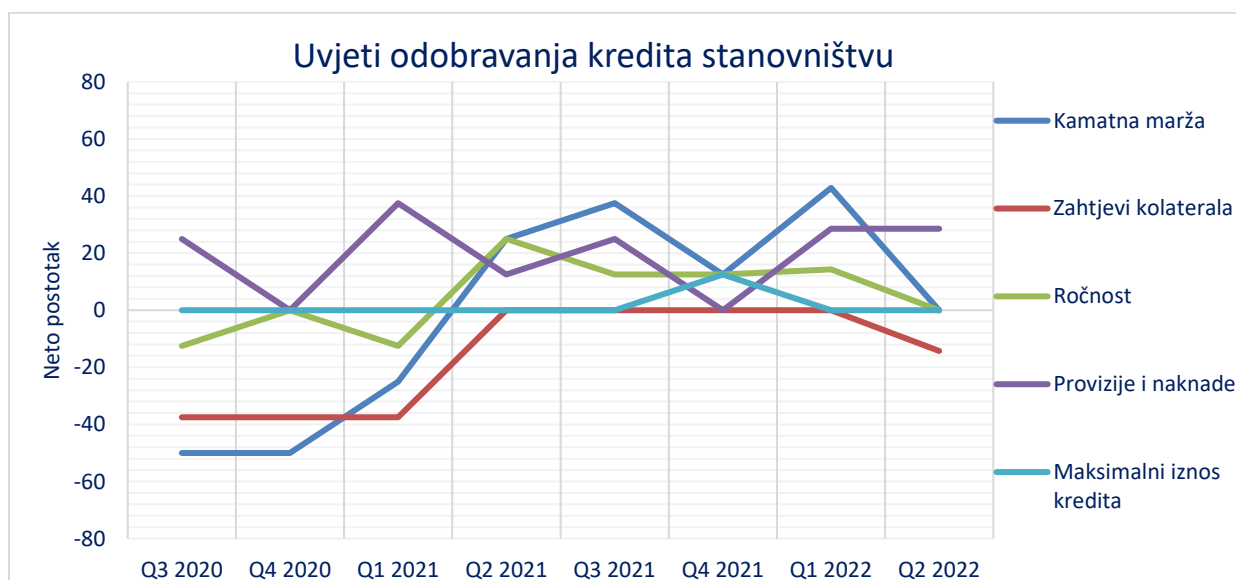

Prema izvješćima banaka, percepcija rizika, spremnost na preuzimanje rizika, troškovi izvora za kredite i ograničenja bilance stanja utjecali su na ovo pooštřavanje standarda koji se primjenjuju u odobravanju kredita stanovništvu, dok konkurencija ostalih banaka nije imala utjecaja (vidi Dodatak, pitanje 10).

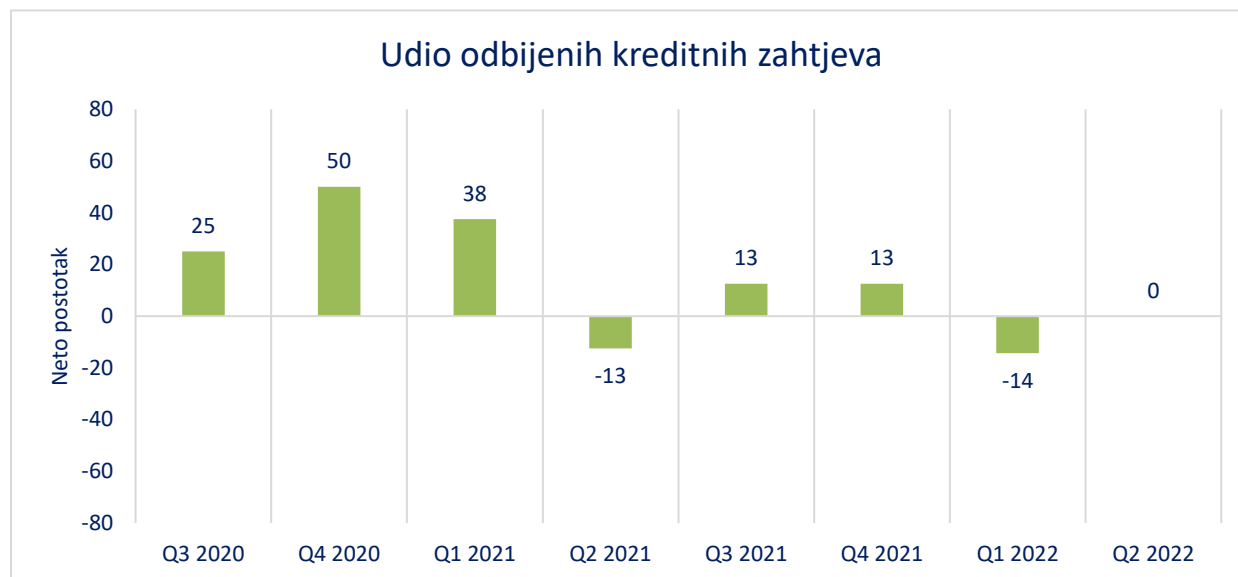
3.1.2 Uvjeti odobravanja kredita stanovništvu

U drugom tromjesečju 2022.godine došlo je do ublažavanja u pogledu provizija i naknada (neto postotak 29%), dok je jedna banka iz uzorka izvijestila da je pooštrila zahtjeve kolaterala (neto postotka -14%). Što se tiče kamatne marže, neke banke su povećale, dok je kod drugih došlo do smanjenja, što je rezultiralo da nema promjena vezano za kamatnu maržu (neto postotak 0%).

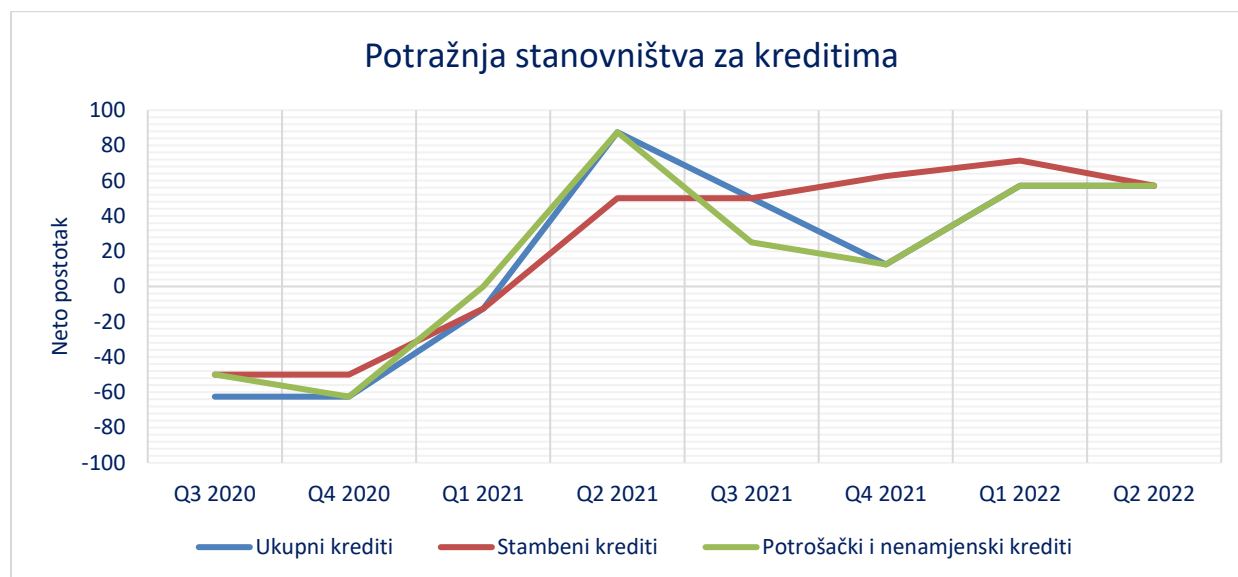
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu

U drugom tromjesečju 2022. godine udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu je ostao nepromijenjen u odnosu na prethodno tromjesečje (vidi Dodatak, pitanje 12).

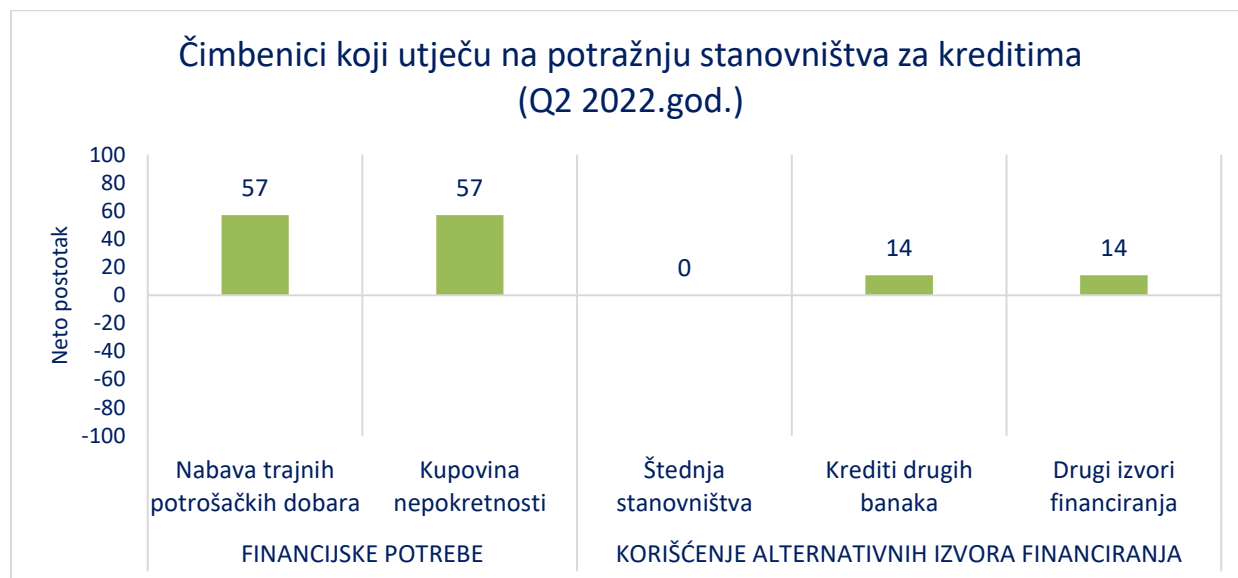

3.2. Potražnja stanovništva za kreditima

Banke su izvijestile da je u drugom tromjesečju 2022. godine potražnja stanovništva za kreditima nastavila da umjereno raste, što je u skladu sa očekivanjima iz prethodnog kruga izvještavanja i nastavak trenda iz prethodna 4 tromjesečja (vidi Dodatak, pitanje 13).

Tijekom drugog tromjesečja 2022. godine svi čimbenici su imali pozitivan utjecaj na potražnju kredita, najviše vezano za kupovinu nekretnina i trajnih potrošačkih dobara, dok na strani alternativnih izvora štednja stanovništva nije utjecala na potražnju stanovništva za kreditima (vidi Dodatak, pitanje 14), a krediti drugih banaka i drugi izvori financiranja su imali blagi utjecaj.

Očekivanja za treće tromjesečje 2022. godine

Na osnovu pitanja o očekivanjima, banke predviđaju da će doći do umjerenog pooštavanja standarda za stambene kao i za potrošačke i nenamjenske kredite u trećem tromjesečju 2022. godine (vidi Dodatak, pitanje 15).

Banke imaju blago pesimističan pogled na potražnju stanovništva za kreditima u trećem tromjesečju 2022. godine, pa se očekuje smanjenje potražnje za potrošačke i nenamjenske kredite stanovništvu, dok se za stambene kredite očekuje ista potražnja i u trećem tromjesečju (vidi Dodatak, pitanje 16).

DODATAK

Objedinjeni odgovori banaka za drugo tromjesečje 2022. godine vezano za pitanja iz anketnog upitnika

I. Krediti i kreditne linije poduzećima

1. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i / ili kreditnih linija poduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	29	29	29
Bez promjene	71	71	71
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	-29	-29	-29
Difuzni indeks	-14	-14	-14

2. Kako su navedeni čimbenici utjecali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i / ili kreditnih linija poduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilance stanja	Konkurencija ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatan utjecaj na pooštavanje	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na pooštavanje	14	0	29	29
Bez utjecaja	86	100	71	71
Umjeren utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Znatan utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto postotak	-14	0	-29	-29
Difuzni indeks	-7	0	-14	-14

3. Kako su se promijenili uvjeti Vaše banke za odobravanje kredita i / ili kreditnih linija poduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Kamatna marža (veća marža = pooštavanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita i/ili kreditnih linija
Znatno pooštavanje	0	0	0	0	0
Umjereno pooštavanje	29	14	0	0	0
Bez promjene	71	86	100	100	100
Umjereno ublažavanje	0	0	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto postotak	-29	-14	0	0	0
Difuzni indeks	-14	-7	0	0	0

4. Da li se u posljednja tri mjeseca (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan iznos kreditnih zahtjeva poduzeća?*

(u postocima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjereno smanjenje	14
Bez promjene	71
Umjereno povećanje	14
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto postotak	0
Difuzni indeks	0

*Od drugog tromjesečja 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodna tromjesečja. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u posmatranom tromjesečju.

5. Kako se promijenila tražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	14	14	14
Bez promjene	57	57	57
Umjereno povećanje	29	29	29
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	14	14	14
Difuzni indeks	7	7	7

6. Kako su navedeni čimbenici (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) utjecali na tražnju poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	FINANCIJSKE POTREBE				KORIŠĆENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANCIRANJA			
	Kapitalne investicije	Obrtna sredstva (npr. zalihe itd.)	Restrukturiranje duga	Pripajanja / akvizicije	Interno financiranje poduzeća	Kreditni drugi banaka poduzeća	Zajmovi nebankarskih institucija poduzeća	Drugi izvori financiranja poduzeća
Znatan utjecaj na smanjenje	0	0	0	0	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na smanjenje	14	14	0	14	0	0	0	0
Bez utjecaja	57	57	86	86	86	71	100	86
Umjeren utjecaj na povećanje	29	29	14	0	14	29	0	14
Znatan utjecaj na povećanje	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100	100	100	100
Neto postotak	14	14	14	-14	14	29	0	14
Difuzni indeks	7	7	7	-7	7	14	0	7

7. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i / ili kreditnih linija poduzećima promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštavanje	14	14	14
Umjereno pooštavanje	29	29	29
Bez promjene	57	57	57
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	-43	-43	-43
Difuzni indeks	-29	-29	-29

8. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u naredna tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	29	29	43
Bez promjene	57	57	43
Umjereno povećanje	14	14	14
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	-14	-14	-29
Difuzni indeks	-7	-7	-14

II. Krediti stanovništvu

9. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	29	29	29
Bez promjene	71	71	71
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	-29	-29	-29
Difuzni indeks	-14	-14	-14

10. Kako su navedeni čimbenici utjecali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilance stanja	Konkurencija ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatan utjecaj na pooštavanje	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na pooštavanje	14	14	43	29
Bez utjecaja	86	71	57	71
Umjeren utjecaj na ublažavanje	0	14	0	0
Znatan utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto postotak	-14	0	-43	-29
Difuzni indeks	-7	0	-21	-14

11. Kako su se promijenili uvjeti Vaše banke za odobravanje kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Kamatna marža (veća marža = pooštavanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita
Znatno pooštavanje	0	0	0	0	0
Umjereno pooštavanje	29	14	0	0	0
Bez promjene	43	86	100	71	100
Umjereno ublažavanje	29	0	0	29	0
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto postotak	0	-14	0	29	0
Difuzni indeks	0	-7	0	14	0

12. Da li se u posljednja tri mjeseca (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan broj kreditnih zahtjeva stanovništva? *

(u postocima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjereno smanjenje	14
Bez promjene	71
Umjereno povećanje	14
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto postotak	0
Difuzni indeks	0

*Od drugog tromjesečja 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodna tromjesečja. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u posmatranom tromjesečju.

13. Kako se promijenila tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	14	0	14
Bez promjene	14	43	14
Umjereno povećanje	71	57	71
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	57	57	57
Difuzni indeks	29	29	29

14. Kako su navedeni čimbenici (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) utjecali na tražnju stanovništva za kreditima u posljednja tri mjeseca?

(u postocima)	FINANCIJSKE POTREBE		KORIŠĆENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANCIRANJA STANOVNIŠTVA		
	Nabavka trajnih potrošačkih dobara (automobila, nameštaja i sl.)	Kupovina nepokretnosti	Štednja stanovništva	Krediti drugih banaka stanovništvu	Drugi izvori financiranja stanovništva
Znatan utjecaj na smanjenje	0	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na smanjenje	14	0	14	0	0
Bez utjecaja	14	43	71	86	86
Umjeren utjecaj na povećanje	71	57	14	14	14
Znatan utjecaj na povećanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto postotak	57	57	0	14	14
Difuzni indeks	29	29	0	7	7

15. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno pooštavanje	14	14	14
Umjereno pooštavanje	71	57	71
Bez promjene	0	14	0
Umjereno ublažavanje	14	14	14
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	-71	-57	-71
Difuzni indeks	-43	-36	-43

16. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u naredna tri mjeseca?

(u postocima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	57	29	57
Bez promjene	14	43	14
Umjereno povećanje	29	29	29
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	-29	0	-29
Difuzni indeks	-14	0	-14